

Časopis pro pěstování matematiky a fysiky

Věstník JČMF v Praze. Ročník 2 (1932/33), číslo 1.

Časopis pro pěstování matematiky a fysiky, Vol. 62 (1933), No. 1, V1--V8

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/121477>

Terms of use:

© Union of Czech Mathematicians and Physicists, 1933

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

VĚSTNÍK JEDNOTY ČESKOSLOV. MATEMATIKŮ A FYSIKŮ V PRAZE.

ROČNÍK 2 (1932/33).

ČÍSLO 1.

Pamětní deska Koláčkova.

K podnětu prof. dr. A. Semeráda usnesla se valná schůze brněnského odboru JČMF dne 5. listopadu 1931, aby ústředí zahájilo podobnou akci jako při osmdesátém výročí narozenin Strouhalových a na rodný domek Koláčkův ve Slavkově zasadilo desku. Výbor návrh ten schválil, vyzval k součinnosti brněnský krajinský odbor Ústředního spolku čsl. profesorů a svěřil přípravné a pořadatelské práce komisi, v níž zastupovali Jednotu dr. B. Bydžovský, dr. M. Valouch a dr. F. Závíška, brněnský odbor JČMF dr. V. Novák a dr. B. Hostinský, brněnský kraj. odbor ÚČsP H. Paul a V. Ingriš. Bronzovou desku se zdařilým reliefem Koláčkovy hlavy vytvořil mistr V. H. Mach, docent čes. techniky v Brně. Nynější majitelé rodného domku Koláčkova, mistr pekařský Havlík s chotí, ochotně svolili k upevnění desky na svém domě a rovněž obecní zastupitelstvo města Slavkova rádo slíbilo převzít desku v opatrování. Obě pořádající korporace se obrátily

na své členstvo s výzvou o příspěvky na pořízení desky, jež se neminula s účinkem.

Pro slavnostní odhalení pamětní desky Koláčkovy ve Slavkově byla ustanovena neděle dne 9. října 1932 jakožto 81. výroční den jeho narozenin. Mraky, které zrána zastíraly oblohu, neodstrašily značný počet účastníků, zejména z Brna, od návštěvy Slavkova, jež se ke slavnosti svátečně vyzdobil hojnými prapory. Počasí se vydařilo a povznášející průběh slavnosti byl pěknou odměnou četnému shromáždění domácích i cizích hostů.

Po uvítání hostů na radnici starostou města Slavkova, p. Pluskalem, odebral se průvod k rodnému domku Koláčkovu, kde slavnost odhalení desky zahájilo Pěvecké sdružení ve Slavkově zapěním slavnostního sboru Bendlova: Vše, co nitro . . . za řízení p. F. Bílka. Po stručném uvítání přítomných starostou města p. Pluskalem ujal se slova předseda JČMF prof. dr. B. Bydžovský:

Sešli jsme se, abychom oslavili památku zdejšího rodáka, který vyšel z tohoto skromného domu a svým pracovitým životem a bohatými dary ducha se vysoce zasloužil o pokrok vědy a tím o pokrok osvěty; prospěl tím jak svému národu, tak veškerenstvu.

Historická půda, na které stojíme, přímo vyzývá k tomu, abychom hlouběji se zamyslíli nad dílem učence, jehož dnes budeme vzpomínati. Zde před více než sto lety se odehrálo válečné drama, které v dějinách válek náleží k nejvýznamnějším, ve kterém se střetl východ se západem, které mělo být východiskem nového uspořádání Evropy, o němž snil slavkovský vítěz. Památka této slavné bitvy bude ještě dlouho žítí v paměti lidí, o tom není pochybnosti — ale co způsobila? jaké byly její hlubší následky? oč se jejím působením uchýlil vývoj lidstva od dosavadní linie? a otázka se hned rozšiřuje: oč se vývojová linie lidstva, o níž věříme, že stále stoupá, odchýlila od své dráhy působením všech válek všech věků, jaký vliv měly války na utváření člověka a národů, jaké epochy vytvořily v dějinách lidstva? Byly některé z nich velmi významné a osudné, měnily mapu Evropy a celého světa, rozhodovaly o osudech celých národů — a přece, když hledáme vlastní hybné síly lidského vývoje a pokroku, nenajdeme jich v hluku válek, v triumfu vítězů a zoufalství poražených, ne, najdeme je v tiché a klidné práci za míru, najdeme je tam, kde lidská solidarita vítězí nad lidskou nenávistí. Nikoli ničivá síla válek, nýbrž tvořivá práce míru mění tvářnost země a tvářnost člověka. A jedním z nejmocnějších nástrojů, jimiž se mění svět a člověk, je věda. Věda, tento stálý zápas o pravdu a o její poznání, zápas, jež lidstvo povznáší hmotně a zároveň zušlechťuje mravně, věda, nejmocnější projev lidského intelektu, jež pomáhá člověku, aby pronikl do nejjemnějších záhybů a obsáhl nejvelkolepější plány přírodního dění, věda, která vede člověka od poníženosti otroka ke svobodě občana. —

Hle, na blízkém vrcholku je vztýčen pomník velké hlučné bitvě — svou velikostí a okázalostí svědčí o tom, jak mocně působila a dosud působí tato dějinná událost na obraznost lidskou — zde před námi za krátko bude odhalen skromný pomník mužů, jehož dílo bylo dílem svatého míru, dílem tichým a neokázalým — ale všichni si budme vědomi toho, že nikoli pomníky válek, nýbrž právě tyto skromné pomníky vědy jsou vlastními ukazateli lidského pokroku.

Je tomu již téměř 20 let, co zemřel zdejší rodák, Frant. Koláček, učitel mládeže, mistr vědy a vůdce na světlých obtížných cestách vědeckého badání; ale jeho památka žije stále svěží v duších těch, kdož měli štěstí přiblížit se mu za jeho života, a úcta, kterou si vynutil svým dílem, stále v nich roste. Tato úcta k jeho práci a láska k jeho osobě přiměla brněnský odbor JČMF, aby usiloval o zachycení této památky ve hmotný tvar; z jeho podnětu výbor JČMF spolu s ÚSČsP vykonal přípravné práce a

opatřil subskripci prostředky k provedení pamětní desky, jež dnes bude odhalena.

Nato uvítal přítomné, zejména děti oslavencovy, p. prof. dr. Františka Kolářka a sl. Hermínu Kolářkovu, i ostatní příbuzné, zástupce okresního úřadu ve Výškově, p. okres. hejtmana dr. Příkryla, zástupce města Slavkova, zvláště starostu p. Pluskala, dále zástupce těchto škol a korporací: Karlovy university a její přírodovědecké fakulty — prof. Bydžovský, přírod. fakulty Masarykovy university — děkan prof. V. Šuk, ústavu exp. fyziky Masarykovy university — prof. J. Zahradníček, vysokého učení technického v Praze — prof. F. Nachtikal, čes. techniky v Brně — prof. K. Čupr, vys. školy zemědělské v Brně — prof. A. Tichý, Kounicových kolejí a Moravské přírodovědecké společnosti — prof. V. Novák, brněnského odboru ČUSUV — prof. J. Klíma, ÚSČsP — prof. H. Paul, kroměřížského odboru ÚSČsP — prof. J. Krejčí, čes. stát. gymnasia v Brně, kde Kolářek působil — prof. M. Nečas a H. Saňka, I. r. g. v Brně — prof. J. Kudrna, dívčího r. g. v Brně — řed. J. Bezdiček, I. r. v Brně — prof. J. Procházka, II. r. v Brně — řed. A. Zavřel, r. r. g. v Brně-Králově Poli — prof. J. Konečný, obch. akademie v Brně — prof. Morávková, I. stát. průmysl. školy v Brně — prof. V. Vach, r. g. v Bučovicích — řed. K. Suchan, pak vrch. škol. rady V. Komárka a A. Ždímal a četné profesory, docenty a asistenty vysokých, středních a odborných škol atd. Blahopřejné neb omluvné přípisy zaslali: kancelář presidenta republiky, ministr školství a národní osvěty, p. dr. Ivan Dérer, rektor a děkan filosofické a přírodovědecké fakulty Masarykovy university, rektor a děkan lékařské fakulty university Komenského, rektor čes. vysokého učení technického v Praze, rektor vysoké školy zemědělské v Brně, rektor vysoké školy zvěrolékařské v Brně, ředitelství r. g. v Telči a obch. akademie v Nitře, prof. dr. Jan Krejčí z Brna, prof. dr. F. A. Novák z Prahy, prof. dr. V. Posejpal z Prahy a prof. J. Vodička z Mor. Ostravy. Na konec poděkoval jménem Jednoty obecnímu zastupitelstvu a starostovi p. Pluskalovi, mistru pekařskému p. Havlíkovi a jeho choti, Pěveckému sdružení a jeho dirigentu p. Bílkovi, ostatním spolkům a korporacím města Slavkova, místním pořadatelům pp. dr. Gregorovi a Zapletalovi, zvláště pak tvůrci desky, mistru Machovi, jakož i všem, kdož přispěli penězi, prací nebo radou.

Za Brněnský odbor ÚSČsP promluvil profesor Hubert Paul:

Dovolte, abych jako starosta „Brněnského odboru ústředního spolku čl. profesorů“ připojil se několika slovy k pietnímu projevu předsedy JČMF, pana prof. dr. B. Bydžovského.

Když z členstva JČMF vyšel podnět, aby památka vynikajícího našeho fysika, prof. dr. Fr. Kolářka, byla uctěna umístěním pamětní desky na rodném jeho domě ve Slavkově, přijal brněnský odbor profesorský plán ten s největší sympatií, neboť viděl v něm splátku dluhu, jež má česká veřejnost, zvláště česká vědecká veřejnost vůči tomuto vynikajícímu pracovníku.

Brněnský odbor ÚSČsP přihlásil se za spolupořadatele dnešní slavnosti. Byl k tomu veden okolností, že prof. dr. Fr. Kolářek byl skorem dvě desetiletí příslušníkem našeho stavu, středoškolským profesorem. Připojujice se k dnešní oslavě chceme v dr. Kolářkovi uctít i jednak vynikajícího pracovníka vědeckého, jednak muže, který za poměrů krajně nepříznivých, vyčerpáván vysilující prací středoškolského učitele, dovedl udržeti v sobě schopnost, odvahu a chuť k vědecké práci, v níž se dodělal pozoruhodných úspěchů.

Prof. dr. Kolářek může nám všem býti životním vzorem muže, který seznav, že mu svěřena byla vzácná hříbna schopností k vědecké práci, pokládal za svou povinnost vytěžit z ní co nejvíce pro blaho národa a pro pokrok lidstva.

Zvláště mládeži slavkovské, která bude denně viděti pamětní desku, dnes dr. Fr. Kolářkovi odhalovanou, může a má býti tato deska stálým povzbuzením, aby i oni snažili se hřivny jim svěřené plně využití, aby deska v každém z nich budila snahu vyniknouti, přispěti platně svým dílem k rozvoji národa a zajistiti tím pro sebe čestnou památku i v dobách budoucích, jako se to zdařilo velkému rodáku slavkovskému, před 81 roky zde zrozenému dru Fr. Kolářkovi. Památka jeho bude nám vždy drahou. Jménem Brněnského odboru ÚSČsP děkuji vřele všem, kdož o zbudování pamětní desky se zasloužili.

Poté následovala slavnostní řeč, již pronesl profesor Karlovy univerzity, žák a nástupce Kolářkův, dr. Fr. Závíška:

Vážené shromáždění! Chci Vám ve své řeči stručně vylíčiti život a práci muže, jehož památku uctíváme dnes, v den jeho 81tých narozenin, v jeho rodném městě a u jeho rodného domu.

Prof. Dr. Frant. Kolářek narodil se 9. října 1851. Jeho matka, rozená Karlická, pocházela ze Slavkova, jeho otec, Jan, se přistěhoval do Slavkova z mlýna „Lišky“ u Bučovic, kde se narodil r. 1814. Stal se měšťanem slavkovským, v letech 1851—1861 byl radním, potom od r. 1861 do r. 1873 starostou města Slavkova. Byl to muž vzdělaný, svobodomyšlný a vlastenecký. Měl pěknou knihovnu, četl a odbíral Havlíčkovy „Národní Noviny“ a „Slovana“. Zajímal se o dějiny a získal si veliké zásluhy o uspořádání městského archivu. O dějinách Slavkova napsal knížku, která je prý v rukopise uložena ve slavkovském Čtenářském spolku; jiné jeho dílo, pamětní knihu slavkovskou, chová jeho rodina jako vzácnou památku. Studium dějin Slavkova přivedlo jej r. 1864 ve styk s Palackým, jehož se dotazuje, co soudí o původu jmen Slavkov a Austerlitz (něm. název Slavkova). Dopis, kterým Palacký odpověděl, se chová také ve slavkovském Čtenářském spolku a byl otištěn i v korespondenci Palackého. Jako starosta zavedl Jan Kolářek via facti českou úřední řeč v městském zastupitelstvu slavkovském i na městském úřadě, a to hned, jakmile se své funkce ujal, přičinil se také o zřízení měšťanské školy ve Slavkově; vedle měšťanské školy v Třešti byla to první česká škola toho druhu na Moravě. Zemřel r. 1894.

Jeho jediný syn, František, odešel již v devíti letech do Brna studovat gymnasium. Byla to ovšem škola německá, ale mnoho z profesorů na ní působících byli dobří Češi. Jaké byly na ní národnostní poměry, je nejlépe viděti z toho, že při překládání z latiny nebo řečtiny bylo každému žákovi ponecháno na vůli, chce-li překládati do němčiny nebo do češtiny. Kolářek byl nadaný student, vynikal v matematice, ale znal dobře i klasické jazyky, zvláště latinu, a v pozdějších letech dovedl velmi často překvapiti i odborníky rozmanitými citáty z latinských autorů. Po příkladu svého otce zúčastnil se také vlasteneckého ruchu 60tých a 70tých let minulého století; hrával divadlo, chodil na tábory a o vlasteneckých věcech slavkovských psával do brněnského „Beobachteru“, listu redigovaného brněnským vlastencem Kuncem, tištěného sice německy, ale českého vlasteneckého směru. Také do pražských „Národních Listů“ posílal Kolářek zprávy ze Slavkova. Každý, kdo zná národnostní poměry na Moravě v té době, pochopí, jak velký význam měla tato drobná a nenáročná práce.

Po maturitě r. 1868 odebral se Kolářek na pražskou universitu, tehdy ovšem ještě nerozdělenou, tedy německou, ale již po roce přešel do Vídně, kde byl jeho studijní obor, matematika a fyzika, zastoupen mnohem lépe. Tam také složil státní zkoušky r. 1872, doktorátu filosofie dosáhl v Praze r. 1877. Hned po zkouškách suploval rok na německém gymnasiu v Brně, na téměř ústavě, na kterém sám nedlouho před tím studoval, potom dostal profesorské místo na prvním českém nebo, jak se tehdy musilo říkati, slovanském gymnasiu brněnském. Na něm setrval Kolářek plných 18 let.

V brněnské české společnosti byl Koláček dobře znám a vážen, měl také v Brně několik upřímných přátel, kteří podporovali jeho vědecké snahy, byl to především zemský archivář V. Brandl, ovšem prostředím, na něž Koláček byl v Brně odkázán, nebylo příznivo jeho vědeckému vývoji. Přesto dobyt si Koláček svými pracemi takového jména, že hned po rozdělení pražské university na českou a německou byl v červnu r. 1882 navržen za profesora matematické fyziky na české universitě. A tím se vlastně začíná nejtrpčí perioda Koláčkovy života. Návrh byl několikrát opakován a urgován, ale marně, ačkoli Koláčková vědecká činnost se stala již tak známou, že byl vzat do tera při návrhu na obsazení stolice teoretické fyziky na universitě ve Štýrském Hradci Nakonec se Koláček veškeré naděje vzdal a jsa přesvědčen, že se z Brna nedostane, zařídil si tam domov. Snad se smířil s touto myšlenkou také proto, že byl tak aspoň blízko svého rodiště a rodiště své choti, kde ještě žil jeho otec i matka, a kam pravidelně dojížděl s rodinou na prázdniny. O tom, jak byl Koláček ve Slavkově znám, vypravuje ve svých vzpomínkách pěknou historiku důvěrný jeho přítel, prof. Sobotka. Ten jej navštívil jednou o prázdninách ve Slavkově, ale přišel o několik dní později, než se ohlásil. Když se vyptával, kde prof. Koláček bydlí, bylo mu řečeno, že mladý pán není doma, že právě odjel na cesty. A to bylo prof. Koláčkovu již přes 50 let; přesto zůstal v očích svých krajanů mladým pánem, na rozdíl od svého otce, starého pána, který ovšem byl již tehdy několik let mrtev.

Konečně r. 1891 se splnila Koláčková touha; Koláček byl jmenován profesorem matematické fyziky na české universitě pražské, kde působil až do své smrti 8. prosince 1913 s výjimkou dvou let, kdy byl profesorem experimentální fyziky na české technice brněnské.

A tento celkem jednoduchý život, zpestřený v podstatě jen častými cestami do ciziny, byl rámcem bohaté vědecké a učitelské činnosti, o níž promluvíme nyní několik slov, arci jen povšechných.

Vědecká činnost Koláčková připadá do doby, kterou bychom dnes nazvali zlatou dobou fyziky. Dovršením Newtonovy mechaniky i objevem dvou velikých principů, principu zachování energie a principu vzrůstu entropie, byla, jak se tehdy soudilo, fyzika postavena na bezpečný základ, na němž bylo možno bezpečně budovati dále, mimo to termodynamika a zanedlouho potom Maxwellova teorie otevřely fyzikálnímu badání nová, široká pole. Nebylo třeba zápasiti o nové obzory a hledati nové směry; nejnaléhavějším úkolem vědecké práce ve fyzice bylo tehdy vyšetřiti, kam vedou cesty nově otevřené, a prozkoumati vše, co bylo z nich dostupné. A tato doba klidné a požehnané práce vtiskla i Koláčkově vědecké činnosti svůj ráz. Je nemožné charakterisovati vědecký život tak plodný a bohatý, jako byl Koláčkův, jedinou zkratkou, měl-li bych se však přece o to pokusiti, řekl bych, že Koláček byl badatelem typu, který Ostwald nazývá klasickým. Badatelem, který se vyhýbá každé spekulaci, každému vědeckému dobrodružství a který se snaží řešiti problémy, o nichž pracuje, jakoby pod zorným úhlem věčnosti. J. V. Gibbs, jehož si Koláček vysoce vážil, byl mu v té příčině vzorem. A pro cestu, kterou se Koláčkův vědecký vývoj bral, je zvláště příznačný fakt, že Koláček, který podal první elektromagnetickou teorii disperse světla založenou na představách, že světlo je elektromagnetický periodický děj a že všechna hmota je složena z molekul, později, skoro již v závěru své vědecké činnosti, se pokusil o obecnou syntesu všech tehdy známých optických teorií, nezávislou na jakýchkoli hypotésách o podstatě světla. Teoretické úvahy jsou tu přivedeny až k samým hranicím obecnosti vytčeným možnostmi ovládati nástroj, jehož teoretická fyzika užívá, matematiku.

Na teoretickou práci Koláčkovu nebyla bez vlivu okolnost, že Koláček byl nejen vynikajícím teoretikem, ale i znamenitým experimentátorem.

Kolářek nepěstoval nikdy teorii pro teorii; teoretická práce, jejíž výsledky se nedaly experimentálně zkoušet, neměla v jeho očích ceny. Sám několikrát potvrdil měřením výsledky svých teoretických úvah a vim z vlastní zkušenosti, že dlouho váhal — ke své škodě — s publikací veliké práce o magnétostrickci jen proto, že se mu zdála po experimentální stránce neúplnou. Kolářek experimentoval rád a možno říci, s vášní. Dokud byl profesorem na brněnském gymnasiu, zařídil si z nepatrných prostředků, jež měl k dispozici, fyzikální kabinet tak, že v něm mohl prováděti velmi jemná a přesná měření, a jeho dvouletý pobyt na technice v Brně byl vyplněn neustálým měřením. Nebylo snad pokusu, který by Kolářkovi nestál za provedení a ovšem, pokud možno, i za propočítání a kritické ocenění. A když narazil na nějakou překážku, žil jen pro svá měření, o ničem jiném nemluvil, na nic jiného nemyslíl a neustoupil, až došel k vytčenému cíli. V Praze, na universitě, pocítoval Kolářek trpce nemožnost experimentální práce, a když se konečně, po dlouhém úsilí, domohl vlastního ústavu, stala se zase laboratoř jeho druhým domovem. Pracoval v ní takofka do posledního dechu svého života, vždyť smrt jej zastihla na cestě z laboratoře domů.

Podivuhodná je šíře vědeckého zájmu Kolářkova. Ačkoli jeho nejmilejším pracovním oborem byla optika, pracoval Kolářek i v termodynamice, akustice, hydrodynamice, v teorii elektromagnetických oscilací; nebylo snad oboru fyziky, do kterého by Kolářek nějak nezasáhl. Tato universálnost Kolářkova překvapuje tím více, že Kolářek byl vlastně sámouk. Z universitních studií si přinesl málo; pokud vím, vzpomínal ze svých vysokoškolských učitelů jen na Petzvala a na Stefana. Ale ani ti neměli na něj zvláštního vlivu, nejvíce působil na Kolářka jeho slavný krajan, E. Mach, rodák z nedalekých Chrlc, profesor experimentální fyziky na německé universitě pražské, s nímž se Kolářek často stýkal a k němuž jej poutalo upřímné přátelství. Zájem Kolářkův o fyziku byl vlastně vzbuzen teprve tehdy, když se Kolářek stal správcem fyzikálního kabinetu na brněnském gymnasiu, a v pozdějších letech Kolářek často a s humorem vzpomínal na svoje první samostatné kroky ve fyzice. A přece tento gymnasijský profesor, který do svého čtyřicátého roku působil na střední škole a za celou tu dobu neměl nejmenší úlevy ve svých učitelských povinnostech, byl v čilém styku s několika předními fyziky tehdejší doby, mimo jiné s Hertzem, a jeho jméno mělo již tehdy dobrý zvuk nejen u nás, ale i za hranicemi.

Na gymnasiu měl Kolářek pověst profesora přísného a obávaného. Dosti se o tom vykládalo a vykládá dosud mezi jeho bývalými žáky. S matematikou a fyzikou bývá mnoho mladých lidí na štíru a Kolářek udržoval svoje výklady, hlavně z fyziky, na úrovni hodně vysoké. Předepsané učebnice fyziky se u něho neužívalo; Kolářek přednášel, doprovázeje svoje slova četnými pokusy, a tyto přednášky se musily psáti a ovšem i studovati. Kolářek zkoušel zřídka, obyčejně obsáhlejší části přednesené látky, a pak ovšem byla taková zkouška pro mnohé hotovou pohromou. Ale bylo by podivné, kdyby mladí hoši přece jen nevyzráli na svého profesora. Brzy vyzkoumali, že se pod zdánlivě přísným a nepřístupným zevnějškem skrývá měkké a dobré srdce, a vždycky, když bylo nejhůř, byl pláč neselhávajícím prostředkem, který odvrátil hrozící katastrofu. A často takový naříkající studentík, který nebyl k utišení, způsobil svému profesorovi trpěti chvíle, než profesor jemu.

Pravé místo pro Kolářka bylo arci na universitě. Kolářek nebyl skvělým řečníkem a ani jím nechtěl být; forma jeho přednášek jistě by se mnohým zdála suchou a snad i jednotvárnou. Zato však působil Kolářek na své posluchače silou pravd, se kterými je seznamoval a které dovedl velmi jasně a přesvědčivě vložiti, a hlavně láskou k vědě a k vědecké

práci, která vyzářovala z jeho slov. Tak vzniklo hned v prvních přednáškách srdečné pouto mezi přednášejícím a posluchači a Koláček měl vždycky pevný kmen posluchačů, kteří mu zůstali věrnými po celou dobu studií. Byl obecně uznávaným vůdcem naší fyziky a všichni, kdož měli štěstí býti jeho žáky, hlásili se k němu s pýchou jako k svému učiteli. V našich vědeckých kruzích požíval Koláček veliké vážnosti a byl členem všech našich předních vědeckých institucí. Byl to vědec vynikající, člověk srdce dobrého, muž, na kterého jeho rodné město, které měl tak rád, právem může býti hrdé.

Předseda brněnského odboru JČMF, prof. dr. Vladimír Novák, promluvil jménem odboru a čes. techniky v Brně (výťah):

V těchto dnech je tomu právě 30 let, kdy profesor Koláček opouštěl po dvouletém pobytu českou vys. školu technickou v Brně, aby se vrátil na své původní místo, na Karlovu universitu v Praze. R. 1899 byla v Brně založena česká technika a podle tehdejší učebné osnovy měla býti ve druhém roce přednášena technická fyzika. Koláček přešel do Brna o své vůli, aby tu založil fyzikální ústav, a provedl tuto úlohu ve dvou letech dokonale. Koláček opatřil nejen vyučovací pomůcky podle svých bohatých středoškolských zkušeností, ale zakoupil též účelný výběr strojů pro vědeckou práci. Při tom všechny pomůcky a přístroje vyzkoušel, opravil jich teorii a navrhl mnohá praktická zlepšení, takže sbírky ústavu fyzikálního v nejlepší a v největší místnosti budovy Vesny na Augustinské ul. byly opravdovou chloubou nové techniky. Jako nástupce prof. Koláčka ve vedení fyzikálního ústavu mohu nejlépe dosvědčiti obrovskou práci Koláčkovu, soustředěnou na tak krátkou časovou lhůtu.

Koláček také mnoho času a pílě věnoval přednáškám, v nichž prokázal svoji dovednost v pokusech, což vedle jeho zběhlosti ve vědách matematických a geometrických mu zaručovalo úspěch v řešení nových úloh. Vedle technické fyziky přednášel též Koláček zvláště posluchačům odboru strojního a pokročilejším o analytické mechanice. Koláček se staral v Brně také o vybudování vědeckého prostředí a ve svém ústavu poskytoval místo pro přednášky matematicko-geometrické a fyzikální. Stal se tak Koláček zakladatelem příštího Brněnského Odboru JČMF, z něhož minulého roku vyšel návrh, který je uskutečněn dnešní slavností.

Oslavujeme-li dnes Koláčka jako vědce, jehož jméno proniklo po Evropě i za oceánem, vzpomínáme v úctě jeho láskyplného srdce. Koláček miloval nejen svůj vyvolený předmět, s laskavou oddaností věnoval se svému učitelskému úradu a svému vědeckému badání, ale měl opravdově rád svou rodinu, rodné město a svou vlast. O každých prázdninách navštěvoval Brno, kde měl stálý byt, a Slavkov, kde přebýval v domě své choti a na četných procházkách se těšil pohledům na své rodiště a místo svého dětství i dlouholetého učitelování na střední škole. Z tohoto tklivého citu pramenilo veliké dílo Koláčkovo, jež dnes vděčně oslavujeme odhalením pamětní desky na jeho rodném domku. Nechť tato deska je trvalým pomníkem, nehynoucí památkou velkého učence, laskavého učitele a věrného syna národa.

Při těchto slovech byla deska odhalena. Starosta města Slavkova, p. Pluskal, převzal pak desku do opatrování města a zdůrazniv veliký význam vědecké práce povzbudil vzletnými slovy přítomnou mládež, aby si vzala z oslavence skvělý příklad.

Syn Koláčkův, prof. Dr. František Koláček, poděkoval potom jménem rodiny všem, kteří se zasloužili o umístění desky a o průběh dnešní slavnosti, která byla ukončena státními hymnami, jež předneslo Pěvecké sdružení slavkovské.

Po prohlídce zdařilé desky odebrali se přítomní na místní hřbitov k rovu, jež chová ostatky Koláčkova otce, uctít tam jeho památku. Hrob

byl ozdoben věncem věnovaným Brněnským odborem JČMF a jinými květinovými dary.

Společná prohlídka slavkovského zámku a napoleonského oddělení místní veřejné knihovny byly příjemným doplňkem slavnosti, díky obětavému průvodci p. dr. Gregorovi. Po společném obědě v sále restaurace záloženské, rozcházel se přespolní účastníci s nejlepšími dojmy.

Program členských schůzí.

Na členských schůzích Jednoty budou přednášeti:

- Ve čtvrtek dne 20. října 1932 prof. dr. M. KÖSSLER: Několik výsledků z teorie prostých funkcí.
- Ve čtvrtek dne 3. listopadu 1932 prof. dr. V. JARNÍK: O množství bodů, z nichž derivace může být nekonečná.
- V úterý dne 8. listopadu 1932 asistent dr. J. M. MOHR (Bratislava): Vysvětlení K -efektu rotačním pohybem hvězd.
- Ve čtvrtek dne 10. listopadu 1932 prof. dr. K. PETR: O jedné větě z teorie rozdělení kvadratických zbytků.
- V úterý dne 15. listopadu 1932 prof. dr. V. DOLEJŠEK a K. DRAB: Studium výboje v iontové trubici pro nízká napětí.
- V úterý dne 22. listopadu 1932 asistent dr. H. SLOUKA: Pozorování úplného zatmění Slunce v severní Kanadě dne 31. srpna 1932.
- Ve čtvrtek dne 24. listopadu 1932 dr. O. PANKRAZ: O integrodiferenciálních rovnicích.
- V úterý dne 29. listopadu 1932 prof. dr. R. FÜRTH: O vztazích difusní teorie a vlnové mechaniky. (Über die Beziehungen zwischen Diffusionstheorie und Wellenmechanik.)

Matematické přednášky se konají v matematickém ústavu Karlovy university v Praze II, U Karlova 5, vždy ve čtvrtek o 18. hodině. Další přihlášky přednášek matematických přijímá pořadatel matematické sekce vědecké rady JČMF, prof. dr. E. SCHÖNBAUM.

Fyzikální přednášky se konají ve fyzikálním ústavu Karlovy university v Praze II, U Karlova 5, vždy v úterý o 18. hodině. Po přednáškách ukázky nových přístrojů fyzikálních. Další přihlášky přednášek fyzikálních přijímá pořadatel fyzikální sekce vědecké rady JČMF, prof. dr. V. DOLEJŠEK, Spektroskopický ústav, Praha II, Preslova 1, telefon 37984.

Vydává, nakládá a tiskne Jednota československých matematiků a fysiků v Praze II, Hopfenštokova 9. — Odp. red. Dr. Miloslav Valouch. — Vychází nejméně osmkrát ročně. — Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů čís. 294428-VII-1931.